

Strategie prevence záškoláctví a předcházení školní neúspěšnosti	
Školní rok:	2023/2024
Vypracovala:	Mgr. Pavla Kroupová
Schválila:	Mgr. Ing. Božena Böhmová

1. PREVENCE ZÁŠKOLÁCTVÍ

Program na prevenci záškoláctví a předcházení školní neúspěšnosti vychází s těchto materiálů:

- Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví (Čj.:10 194/2002-14)
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č. j.: 21291/2010-28)
- Vyhláška č.48/2005 Sb. §17
- Zákon č. 359/1999 Sb. O sociálně právní ochraně dětí ve znění pozdějších předpisů

Předmět úpravy

- za záškoláctví je považována neomluvená absence žáka střední školy;
- absenci omlouvá pověřený pedagogický pracovník (nejčastěji třídní učitel) na písemnou žádost zákonného zástupce nezletilého žáka nebo plnoletého žáka. Zásady omlouvání absence jsou uvedeny ve Školním řádu.
- Záškoláctví bývá často nepřiměřenou formou řešení konfliktních situací v rodině, ve škole či ve výchovných institucích, přičemž k němu mají sklon zejména děti, které se subjektivně cítí neúspěšné, nezařazené ve skupině nebo prožívají úzkost a strach v prostředí, ve kterém se pohybují.
- Jedním z hlavních úkolů pro učitele, rodiče, případně i pro psychology je vyšetření příčin záškoláctví. Ty jsou různé jak pro záškoláctví, tak i pro neúspěšnost ve studiu, a proto můžeme tyto příčiny uvést společně.

Příčiny záškoláctví a neúspěchu ve vzdělávání na naší škole

- pozdní příchody do školy a předčasné odchody z vyučování
- brigády a pracovní přivýdělek starších žáků během dopolední výuky
- chybějící motivace k plnění školních povinností
- neadekvátní nároky rodičů na žáky, pro něž by bylo vhodnější studium na základní škole, resp. střední odborné škole
- náročná životní situace (rozvod rodičů, střídavá péče, vážná nemoc rodiče, úmrtí v rodině aj.)
- dlouhodobá nebo vážná nemoc žáka
- odlišné sociální a kulturní prostředí, ve kterém žák vyrůstá
- psychické problémy (obavy ze školní docházky, odborné diagnózy)

Předcházení záškoláctví

Náprava již rozvinutého záškoláctví bývá velmi obtížná, proto by měla být jeho předcházení věnována maximální pozornost.

Prvním krokem k nápravě je problém včas rozpoznat a porozumět individualitě žáka. Nezbytnou podmínkou pro hledání účinných strategií k postupnému překonávání vzniklých obtíží je spolupráce rodičů, učitele a poradenských pracovníků školy. Chceme-li zvolit správný způsob pomoci a integrovat žáky zpět do školy, musíme vzít v úvahu rozdíly mezi záškoláky a dospívajícími odmítajícími školu.

Zjišťování příčin záškoláctví

Při zjišťování příčin záškoláctví a s tím související neúspěšnosti studia na naší škole budeme vycházet z:

- denní důkladné kontroly pozdních příchodů (vychází se z třídní knihy) a předčasných odchodů z vyučování; zodpovídají třídní učitelé
- důsledné kontroly veškeré absence žáků; zodpovídají třídní učitelé
- kontroly správného zápisu v třídní knize; zodpovídají všichni vyučující a třídní učitelé
- spolupráce a komunikace s rodiči (zletilých i nezletilých žáků) ohledně brigád a přivýdělků v době dopolední výuky
- Školního řádu a metodického pokynu (Řešení absence a postihu záškoláctví žáků)

PREVENCE ZÁŠKOLÁCTVÍ

Doporučujeme **následující postup s ohledem na cílovou skupinu**, se kterou pracujeme.

Kontakt s dítětem

- nutné komunikovat přátelsky, bez hodnocení a odsuzování
- hovořit zásadně o konkrétním chování, bez nálepkování dítěte
- nezjišťovat věcnou stránku problému, ale spíše jak ho žák prožíval
- zajímat se, jak svoje chování vidí s odstupem, co si o něm myslí teď
- společně hledat cesty k nápravě
- má-li dítě dobrou vůli chovat se lépe, připravit mu pro to podmínky

Rodiče

- vyjádřit porozumění jejich emocím
- vést je v komunikaci k oddělování osobnosti dítěte od jeho konkrétního chování
- neustrnout v chování k dítěti (způsob komunikace mění vnitřní postoj)
- vést k porozumění motivaci chování dítěte
- soustředit se na to, co rodiče mohou nebo dokonce musí udělat ke zlepšení situace
- na konci rozhovoru vždy shrnout, co bylo dohodnuto
- dohodnout se na následném sezení k reflexi, jak dohodnutá opatření fungují případně k hledání dalších možností

Učitelé

- způsob komunikace o dítěti shodný jako při komunikaci s rodiči
- vysvětlovat motivaci chování dítěte v souvislosti s rodinným prostředím a výchovným přístupem rodičů, aby učitel mohl chování dítěte lépe chápat
- vést k dlouhodobé podpoře dítěte, které má snahu zlepšit svoje chování, nebrat to jako samozřejmost, ale oceňovat a povzbuzovat

- důsledně zapisují absenci žáků do třídní knihy

Třídní učitelé

- důsledně kontrolují nejméně jednou týdně třídní knihu a neomluvené pozdní příchody si zaznamenávají
- jsou v každodenním kontaktu se žáky a v případě jakékoliv neomluvené docházky informují rodiče a spolu s nimi konzultují absenci žáka

POSTUP PŘI ŘEŠENÍ ZÁŠKOLÁCTVÍ

O neomluvené i zvýšené omluvené nepřítomnosti žáků informuje třídní učitel výchovného poradce, který tyto údaje vyhodnocuje. Třídní učitel si vede vlastní přehled pozdních příchodů žáků (jsou zaznamenány v knize pozdních příchodů) a konzultuje tyto údaje s výchovným poradcem a rodiči žáka. Při zvýšené omluvené nepřítomnosti prověřuje její věrohodnost.

Nepřítomnost do součtu 10 vyučovacích hodin řeší se zákonným zástupcem žáka třídní učitel formou pohovoru. Projedná důvod nepřítomnosti žáka, způsob omlouvání jeho nepřítomnosti, upozorní na povinnost stanovenou zákonem a seznámí zákonného zástupce s možnými důsledky v případě nárůstu neomluvené absence. O pohovoru provede zápis, do něhož uvede způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem. Zákonný zástupce zápis podepíše a obdrží kopii. Odmítnutí či převzetí zápisu se do zápisu zaznamenává.

Pokud má žák víc než 10 neomluvených hodin, svolává ředitel školy školní výchovnou komisi. Podle závažnosti absence žáka se jí účastní: ředitel školy, zákonný zástupce, třídní učitel, výchovný poradce, zástupce orgánu sociálně-právní ochrany dětí, školní metodik prevence, popř. další odborníci.

O průběhu a závěrech jednání se provede zápis, který zúčastnění podepíší. Neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápise zaznamenávají. Pokud žák řádně neplní povinnou školní docházku, může mu být uloženo některé z výchovných opatření, o nich pojednává paragraf 31 školského zákona.

Pokud žák poruší povinnosti stanovené školním řádem, lze mu podle závažnosti tohoto provinění uložit napomenutí třídního učitel, důtku třídního učitele nebo důtku ředitele školy. Pravidla pro jejich ukládání stanoví školní řád. Tato opatření zpravidla předcházejí před snížením stupně z chování. Třídní učitel oznamuje uložení důtky třídního učitele řediteli školy. Důtku ředitele školy lze žákovi uložit pouze po projednání na pedagogické radě.

Uložení napomenutí nebo důtky a jeho důvody se neprodleně oznámí žákovi a jeho zákonnému zástupci. Zaznamenává se do dokumentace školy (do elektronického systému Bakalář).

V zájmu zjišťování příčiny záškoláctví žáka a jejího odstranění může ředitel požádat o spolupráci odborníky z oblasti pedagogicko-psychologického poradenství, popř. orgány sociálně-právní ochrany dětí.

V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka přesáhne 25 hodin, zasílá škola oznámení o zanedbání školní docházky s náležitou dokumentací (např. kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka k návštěvě školy, kopii zápisu z pohovoru, písemné vyjádření výchovného poradce, kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka na výchovnou

komisi, kopii zápisu o jednání výchovné komise atd.) orgánu sociálně právní ochrany dětí nebo pověřenému obecnímu úřadu.

V rámci sociálně-právní ochrany se dětmi a mladistvými s opakovanými poruchami závažného rázu zabývají **kurátoři pro děti a mládež**. Jejich úkolem je v tomto případě řešení případů záškoláctví ve spolupráci s rodiči a se školou. V případě další neomluvené absence je možné ve spolupráci s **OSPOD** řešení ve spolupráci s **Policíí ČR** (Trestné činy proti rodině a dětem).

2. PREVENCE ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI

Program na předcházení školní neúspěšnosti vychází z těchto materiálů:

- Vyhláška č. 197/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky s účinností od 1. 9. 2016 přináší mimo jiné na základě ustanovení paragrafu 7 odst. 3 povinnost školy zpracovávat a uskutečňovat preventivní program školy včetně strategie předcházení školní neúspěšnosti, šikaně a dalším projevům rizikového chování.

Předmět úpravy

Školní neúspěšnost je situace, kdy má žák špatný prospěch a tento fakt nesouvisí s intelektovými schopnostmi žáka. Výkon žáka může být snížen nízkou sebedůvěrou, negativním sebehodnocením či postojem ke škole a emočními, zdravotními či rodinnými problémy. Za školní neúspěšnost v naší škole považujeme situace, kdy:

- se žákův prospěch v předmětu nebo ve více předmětech výrazně zhorší o 2 stupně (nebo více) ve čtvrtletí nebo pololetí
- žák ve čtvrtletí nebo pololetí neprospívá v jednom předmětu nebo ve více předmětech.

Zjišťování příčin školní neúspěšnosti žáka probíhá a bude probíhat:

- a) Pozorováním jako diagnostickou metodou
- b) Diagnostickým rozhovorem se žákem a zákonnými zástupci
- c) Analýzou rozhovoru a formulováním možností náprav

Situaci řeší:

- **Vyučující předmětu** – informují zákonné zástupce a třídního učitele, navrhují opatření
- **Třídní učitel** – zajišťuje společné schůzky vyučujících a zákonných zástupců, pořizuje zápis ze schůzky, rozhoduje o potřebě vypracování plánu pedagogické podpory (PLPP)
- **Výchovný poradce** – účastní se jednání se zákonnými zástupci žáků a třídními učiteli
- **Školní metodik prevence** – zajišťuje preventivní aktivity ve spolupráci s vyučujícími, výchovným poradcem a žáky
- **Ředitel školy** (zástupce ředitele školy) – vede evidenci žáků ohrožených neprospěchem (ve čtvrtletí, pololetí), v případě nutnosti zajišťuje opatření.

Třídní učitel vyhodnotí prospěch žáků ve třídě a určí dle stanovených kritérií žáky prospěchově slabé (neprospěli alespoň z 1 předmětu) a jejich seznam předají výchovnému poradci. U nově podchycených žáků je zjišťována příčina zhoršení prospěchu a případně po dohodě se zákonnými zástupci nebo plnoletými žáky vypracován Plán podpurných opatření. V případě zhoršení školního prospěchu jsou neprodleně informováni rodiče prostřednictvím třídních učitelů. Třídní učitel projedná s rodiči neprospěch na nejbližší třídní schůzce a navrhne řešení. V případě potřeby přizve k jednání výchovného poradce nebo požádá o spolupráci školní psycholožku.

Výchovný poradce individuálně konzultuje studijní výsledky a jejich příčiny také se studentem, třídním učitelem a vyučujícím daných předmětů. V případě potřeby či zájmu také nabízí žákům a jejich zákonným zástupcům zprostředkování spolupráce s odborníky z PPP a SVP. Výchovný poradce se podílí i na koordinaci spolupráce mezi žákem a vyučujícím.

Na konci každého klasifikačního období **výchovný poradce** vyhodnocuje výsledky práce vyučujících s prospěchově slabými žáky a spolupráci s rodiči těchto žáků. Vede evidenci těchto hodnocení.

Formy a metody práce využívané při předcházení a řešení školní neúspěšnosti.

Pro efektivitu poskytnutých podpurných opatření jsou podstatné především formy a metody práce využívané učitelem, ke kterým patří zejména

- podpurný studijní plán, tj. stanovení přiměřeného obsahu učiva – učitel stanovuje obsah učiva určený k osvojení v rozsahu, který odpovídá žakovým vzdělávacím možnostem (intelektovým i sociálním)
- zadávání pravidelných úkolů vycházejících ze stanoveného obsahu učiva, tj. podpurného plánu – zadání práce pro domácí přípravu – dílčí úkoly odpovídající žakovým vzdělávacím možnostem
- možnost doučování
- užívání podpurných aktivit – oznámení písemné práce, stanovení termínu zkoušení z konkrétního učiva, umožnění opakovaného opravného pokusu
- používání podpurných pomůcek při samostatné práci – přehledy, tabulky, kalkulačky, nákresy, aj. dle charakteru předmětu, které pomohou žákovi lépe se orientovat v učivu
- individuální práce se žákem v rámci individuálních konzultací i v rámci vyučovací hodiny – pomoc žákovi odstranit výrazné mezery v učivu, podpora při výuce při výkladu nového učiva
- domluva konzultačních hodin, kdy si učitel zve žáka na konkrétní termín v případě, že žák potřebuje opakovaně vysvětlit probírané učivo. Při selhání všech výše zmíněných podpurných opatření je hodnocena situace, motivovanost a vhodnost opakování ročníku

Vyučující předmětu, ve kterém hrozí žákovi neprospěch, budou o této skutečnosti prokazatelným způsobem včas informovat zákonné zástupce, na základě zjištěných příčin budou přistupovat k žáku individuálně vzhledem k jeho možnostem a schopnostem.

Motivace žáka ke vzdělávání a lepší docházce do školy bude promyšlena a aplikována tak, aby se žák snažil pochopit souvislosti učiva s praktickým využitím v životě, u starších žáků s úspěšným vykonáním maturitní zkoušky a úspěšnou přípravou na budoucí profesi.

Náplň práce vychází z Vyhlášky o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních č. 72/2005 Sb., Preventivního programu ŠMP a z plánu práce VP pro školní rok 2021/2022.

Na základě dohody s vyučujícím předmětu, ve kterém je žák neúspěšný, mu bude umožněno:

- individuální opakované vysvětlení učiva (navýšení konzultací, doučování)
- ověřování menšího objemu učiva po částech (po dohodě s VP a TU)
- ověřování takovým způsobem a metodou, ve které je žák úspěšnější
- stanovení přesného data ověřování zadaného úseku učiva
- navržení časového plánu, který stanoví objem učiva pro dané období
- takové zadání, které bude konkrétní, stručné, srozumitelné, přiměřené schopnostem a možnostem žáka s přihlédnutím k případným speciálním vzdělávacím potřebám (viz doporučení PPP, SPC, lékaře)

Ve vyučovací hodině bude neúspěšnému žákovi umožněno a zajištěno následující:

- zvýšená pozornost (učitel se snaží průběžně sledovat a kontrolovat jeho činnost)
- jasné, srozumitelné a stručné pokyny
- ověřování, zda žák pochopil zadání, informaci, pokyn
- pomoc se začátkem práce a ujištěním se o správném postupu (předem bude stanoven rozsah práce nutný k ohodnocení)
- možnost používat názorné pomůcky, tabulky s přehledy učiva, kalkulačku aj.
- začlenění žáka do kolektivu, například formou skupinové práce
- vedení žáka k tomu, aby dokázal samostatně požádat o pomoc, pokud si neví rady

Ověřování znalostí a pochopení učiva může probíhat:

- ústní formou – frontálním opakováním, ústním zkoušením, formou referátu aj. (na základě domluvy s vyučujícím)
- písemným prověřováním znalostí – kontrolou sešitů, pracovních sešitů a pracovních listů (na základě domluvy s vyučujícím)

Při ověřování učiva:

Učitel

- stanoví přesné a přiměřené požadavky
- stanoví přesný objem učiva, který bude hodnocen
- bude důsledně kontrolovat zadané domácí úkoly

Zlepšení školních výsledků žáka je společným cílem vyučujících, žáků a jejich zákonných zástupců. Všichni se proto musí důsledně podílet na předem společně stanovených postupech.

Důležitost domácí přípravy

Domácí příprava, písemná i ústní, je součástí každodenní přípravy žáka na vyučování. Navazuje na vzdělávání ve škole a je zaměřená na procvičení a prohloubení probraného učiva.

Cílem domácí přípravy je:

- rozvoj smyslu pro plnění povinností
- procvičování probraného učiva

- ověření si své úrovně pochopení učiva
- rozvoj schopnosti samostatně pracovat
- doplnit si zameškané učivo

Závěr:

V rámci prosazování „Strategie prevence záškoláctví a předcházení školní neúspěšnosti“ máme v plánu se stále zaměřovat na spolupráci rodičů a učitelů. S ohledem na předcházení školní neúspěšnosti budeme pokračovat nejen v aktivitách popsaných výše, ale také v programu s názvem Předcházení školnímu neúspěchu, který je určen pro primy a který realizujeme ve spolupráci s KPPP.

Díky spolupráci TU, VP, ŠMP, ŘŠ a ZŘ budeme opět cíleně vyhledávat rizikové skupiny žáků. Naším záměrem je zvýšit podíl práce TU s třídou na **třídnických hodinách**, kde se nebude řešit pouze absence, ale bude se pracovat s třídou jako s kolektivem i s vlivem jednotlivců na spolužáky.

Pro žáky s individuálními potřebami budou učitelé tvořit i nadále **Plán pedagogické podpory žáka**, když to uznají za nutné.

Individuální přístup k žákům na naší menší škole spíše rodinného typu je naší doménou, a proto chceme z této skutečnosti udělat naši výhodu a prioritu.

Třídní učitelé budou pravidelně sledovat pozdní příchody a celkovou absenci žáků ve své třídě. Při zvýšené absenci budou konzultovat s VP, MP, vedením školy důvody a neprodleně budou informovat zákonného zástupce žáka (týká se neproletých i proletých žáků).

Vyučující daného předmětu si pak po dohodě se zákonným zástupcem sjedná časové rozmezí a přesné datum schůzek k průběžnému vyhodnocování dílčího pokroku či pokračujícího neúspěchu

Vypracovala: Mgr. Pavla Kroupová